

אשכול יוסף

מאוצרותיו של הרב יוסף חי סימן טוב שליט"א
מחבר סדרת הספרים "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים
וספרי "כרם יוסף" על הש"ס

מחברת ופרסומת רחמי

"וַיָּבֹאוּ בְּגֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבָר־צֶן בְּיַד־שֵׁשׁ הָעָם בְּקֶדֶשׁ וְתָמָת שָׁם מִרְיָם וְתִקְבֹּר שָׁם" (כ א)

מדוע נסמכה מיתת מרים לפרה אדומה ולא לקרבן? זמטאת או עולה לומר שמיתת צדיקים מכפרת והלא פרה אדומה לא באה לכפר אלא לטהר?

בו, כך פרה מטמאה את כל העוסקין בה. וכשם שאח"כ נטהרו ישראל באפר העגל, שנא' (שמות ל"ב) "וְיָזַר עַל פְּנֵי הַמִּיִּם", כך מטהרין את הטמא מאפר פרה אדומה. וכתב בחי' הגר"ש אלישיב זצ"ל שאע"פ שרק פרה ראשונה ששרף משה באו לכפרת העגל, אבל שאר פרות אדומות אינם מכפרות, שאל"כ היו צריכים להביא אותן מזמן לזמן, מ"מ קאי על פרה שעשה משה לכפרת העגל.

אך המהרש"א כ' שדוחק לפרש שכוונת הגמ' לאותו מדרש שמפרש שפרה אדומה בא לכפר על חטא העגל, ולכן כתב שאע"פ שמוכח בכמה מקומות שפרה מקדשי בדק הבית, מ"מ נקראת חטאת, וגם נקנית מתרומת הלשכה כמו שאר קרבנות. ולפי"ז עדיין תקשי שהיה להסמיך את מיתת מרים לחטאת ועולה וכו'.

יישוב ג' - מכפר למי שמטהר ליבו בתשובה בהספד הצדיק

כיון שעיקר מהותה של פרה אדומה אינה באה לכפרה, צ"ב מדוע נקראת בתורה חטאת, כמו שנא' "והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא", ונאמר עוד "ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת", ונראה לבאר דאדרבה באה התורה להורות שאפר פרה אדומה נקראת מי חטאת, לפי שכדי להיטהר מעוונותיו מוכרח תחילה להטהר מכל טומאה, ורק אז יוכל אח"כ לבוא בשערי הכפרה ויודי ותשובה ומעשים טובים, שאילולא הטהרה לא יוכל להשיג עומק הדעת ותשובה נגיין, ולכן נסמכה מיתת צדיקים לפרה אדומה דוקא שכל מהותה טהרה, להורות שמיתת צדיקים מכפרת בכח תורתם ועדקותם, דוקא ע"י טהרת הלב שהאדם נותן אל ליבו להתעורר מהמוסר ודברי כיבושין הנאמרים בהספדו של הצדיק בעת פטירתו.

ובזה נראה לבאר מ"ש בכתובות (דף קכ"א), שבאותו היום שנפטר רבי, יצאה בת קול ואמרה, כל מי שהיה בהלווייתו של רבי מזומן לחיי העוה"ב, וביארו התוספות דהיינו בלא אימת הדין, ובפשוטו העניין צע"ג מה הטעם שזכו לחיי העוה"ב, ואטו כל מי שטורח בכבוד התורה מזומן לחיי העוה"ב. וידוע מה שחידש הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל בפתח ספרו נחל יצחק (ח"א), ע"פ המדרש בויקרא רבה, שהכתוב מקיש מיתת שני בני אהרן ליוה"כ, לומר שכשם שיוה"כ מכפר כך גם מיתת צדיקים מכפרת, וק"ל דיוה"כ מכפר רק אם עשה תשובה, ורבי סובר (יח"ט ס"ה) דעיצומו של יום מכפר, ולדעתו מיתת צדיקים מכפרת בלא תשובה, ואותו היום שמת קבעו הלכה לאותה שעה כמותו. וגם פירוש זה צע"ג, דהלא אדרבה אין שלטון ביום המות, ועוד קשה איך שייד לעשות ביום פטירתו של צדיק דבר שלא נפסקה הלכה כמותו. אולם לאור האמור נראה לבאר בפשיטות, שהלא רבי ביקש מחכמי ישראל שלא יספידוהו בעיירות, אלא בכרכים גדולים (כמנחות דף קכ"א), לפי שרצה שיתעוררו העם לתשובה, וזה כוונת הבת קול להעיד, שאכן עם ישראל התעוררו התעוררות גדולה בהספדים, עד שעשו תשובה בקיבוץ גדול יחד כל שבטי ישראל, ולכן יצאה בת קול והכריזה שנתקבלה תשובתם, וכולם מזומנים לחיי העוה"ב.

איתא במסכת מו"ק (ס"ה) אמר רבי אמי, למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך, מה פרה אדומה מכפרת אף מיתתן של צדיקים מכפרת, וכעין זה ברש"י כאן: מה קרבנות מכפרין אף מיתת צדיקים מכפרת. ורבינו חננאל כתב: מה פרה זו מטהרת חטאים ונקראת חטאת וכל חטאת מכפרת עוון כך מיתתן של נשים צדקניות מטהרת ומכפרת עונותיהן של ישראל, וכל שכן מיתתן של צדיקים שמכפרת.

וצ"ע שהלא פרה אדומה לא באה לכפרה כקרבן חטאת ועולה, ועיקר מהותה של פרה אדומה לטהר מידי טומאה אף למי שנטמא על ידי מצוה כגון בקבורת מות וכדו', וכן איתא במסכת יומא (דף ס"ג), פרה לאו בת כפרה היא. ועוד קשה דפרה אדומה כלל אינו קרבן גמור, ולא היו מקריבים ממנה על גבי המזבח כלל כמו שאר קרבנות, אלא רק היו שורפים אותה לעשות ממנה אפר להוות על הטמאים, ועל כן אם בא הכתוב ללמד שמיתת צדיקים מכפרת היה צריך להקיש את מיתת מרים לקרבן חטאת ועולה?

יישוב א' - מכפר רק למי שנותן ליבו שמיתתם כשריפה

בספר תולדות יצחק בפרשתו מרבי יצחק קארו דודו ורבו של מרן הב"י זע"א, הוא מותיב לה והוא מפרק לה, שכוונת חז"ל, שמי שאינו עושה הרגש בנפשו במיתת הצדיקים אינו מכפר לו, אלא צריך שיתאבל בליבו ויחשוב שמיתת צדיקים רעה גדולה לישראל, ויכנע וישפיל גאותו ויהיה נחשב לעצמו כעפרא דארעא, ולכן סמך מיתת מרים לפרה אדומה שציוותה התורה "ושרף את הפרה לעיניו", "את עורה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרוף", ואיש אשר כזה יכפר לו מיתת הצדיקים, כמ"ש ביוה"ק (פסחים מ"ח דף ק"ז ע"ג), טעם שקוראים בתורה ביוה"כ אחרי מות שני בני אהרן, כדי שישמעו העם ויצטערו על מיתת הצדיקים ויתכפר להם עונם, שכל המצטער על מיתת הצדיקים ומוריד דמעה עליהם הקב"ה מכריז עליז: "וסר עוונך וחטאתך תכופר", ולא עוד אלא שלא ימותו בניו בימיו, ועליו נאמר "יראה זרע יאריך ימים".

יישוב ב' - פרה אדומה באה לכפר חטא העגל

התוספות במו"ק (ס"ה), מתרצים דאח"כ פרה אדומה מכפרת על מעשה העגל, כמו שאמרו במדרש: מושל לבן שפחה שטיפה פלטרין של מלך, אמר המלך תבוא האם ותקנה צואת בנה, כך תבוא הפרה, שהיא אם העגל ותכפר על בנה, "פרה אדומה" לפי שהחטא קרוי אדום שנא' (שפי"ה ס"ה) "אם יאדימו כתולע". "תמימה", על שם ישראל שהיו תמימים וע"י חטא העגל נעשו בעלי מומין, תבא פרה אדומה ותכפר עליהם ויחזרו לתמונתם. "אשר לא עלה עליה עול", כשם שפרקו מעליהם עול שמים. "ושרף את הפרה", כשם שנשרף העגל. "ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת", כנגד ג' אלפי איש שנפלו בעגל. "והיתה לבני ישראל למשמרת", כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות, שאין לך פקודה שאין בה מפקודת העגל, שנא' (שפי"ה ס"ה) "וביום פוקדי ופקדת". וכשם שהעגל טימא את כל העוסקין

**וַיִּרְאוּ כָּל-הָעָדָה כִּי זָעַק אֶהְרֶן וַיִּכְכּוּ אֶת-אֶהְרֶן
עַל-עֲלֵימָם יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל (כ"ט)**

מדוע בפטירת משה רבינו לא בכו כל בית ישראל כמו בפטירת אהרן?

צ"ע מדוע משה רבינו שהיה מנחיל התורה לישראל, ולימדם ואילפם בינה ודעת, לא השכילו לבכות עליו כל בית ישראל, ואהרן שהיה רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו, בכו עליו כל ישראל האנשים והנשים כמבואר ברש"י, והלא בלא תורה אין לישראל ולעולם כולו חיים וקיום כנודע, א"כ בדיון צריכים לבכות יותר ויותר על משה רבינו שהנחיל ולימד אותם את התורה, והתפלל והעתיר בעדם לפני המקום ברוך הוא בכל עת ובכל שעה, נמצא גם משה השכין שלום בינם לבין קונם, ואדרבה ת"ח בתורתם מרבים שלום בעולם, ומדוע לא השכילו והבינו שכך יש לבכות על משה רבינו כמו שבכו על אהרן הכהן?

והנה בחיבורי שלהבת יוסף חי (נפטרם זל"ת הנדפס) הבאתי בשם המפרשים שמפני שמושה רבינו הוכרח לדון את ישראל, בבחינת יקוב הדין את ההר, ללא פשרות שנא' "כי המשפט לאלהים הוא" (עי' סנהדרין ו'), משא"כ אהרן שלא היו באים לפניו לדון, והיה אוהב שלום ורודף שלום ומשים שלום בין אדם לחבירו, לכן אצל משה בכו רק הגברים, אבל אצל אהרן בכו גם הנשים. וקשה איך אפשר להטיל דופי בנשות ישראל, שבזכותן נגאלו ישראל ממצרים, ולהסביר דברים כפשוטן? ועוד קשה לפי"ז מדוע בכו את משה כל ישראל הגברים? ועוד קשה דבהדיא נאמר (שמות כ"ג כ"ו) "אלהים לא תקלל", שלא יקלל הדיינים אם יצא חייב (סנהדרין טו'). ועוד קשה דמבואר באבות דרבי נתן (פס"ג), שגם אהרן היה דן את ישראל, אלא שמושה היה מוכיחם בדברים קשים?

עוד הבאתי בחיבורי שם לבאר, שעיקר הבכיה בפטירת משה היה על חורבן התורה, ואת זה הרגישו היטב הגברים שעוסקים ויגעים בתורה, ויש להם הבנה בגודל האבידה, ואה"נ גם הנשים בכו, אבל הבכיה אצל הגברים היתה גדולה עד למאד, ועוד הבאתי שם לבאר שכל ישראל בכו אצל אהרן מפני שראו את משה רבינו קורע בגדיו ומבכה מרה על אהרן, כמו"ש בתרגום יונוטן בן עוזיאל (נמנדר כ' כ"ט), שכיון שנפטר אהרן הסתלקו ענני הכבוד וראו כל העדה שירד משה מן ההר ובא, בגדיו קרועים והיה בוכה, ויאמר אוי לי עליך אהרן אחי עמוד תפלתם של ישראל, גם הם בכו את אהרן שלושים ימים אנשים ונשים של ישראל. ומדוקדק שכל ישראל בכו את אהרן ע"י שראו את משה רבינו, גדול הדור, עמוד האש ההולך לפני המחנה, קורע בגדיו ומבכה מרה את אהרן. שוב מצאתי שהדברים מפורשים באבות דרבי נתן (ק"ג ז'), שלכך נאמר "ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל", מי רואה את משה רבינו שעומד ובוכה והוא לא יבכה. וי"א מי רואה את אלעזר ופינחס שהם שני כהנים גדולים שעומדים ובוכים והוא לא יבכה.

אולם הטעם שנראה לפענ"ד, דשאני בפטירת משה רבינו שהיה מנחיל התורה, וגם אחר עלותו בסערה השמימה, למרות גודל האבידה, עדיין הוא בבחינת קיים כיון שהניח לישראל את התורה ומצוותיה, משא"כ אהרן שעיקר בחינתו היתה להרבות

שלום בין איש לרעהו, בהסתלקותו נחסרו ישראל מידה טובה זו לגמרי, והבינו והרגישו בעצמם גודל החיסרון, משא"כ משה רבינו שעיקר בחינתו היתה ללמד תורה לישראל, הרי השאיר לכל השבטים תורה ויראה, והעמיד תלמידים ואת יהושע שהיה נער לא ימיש מתוך האהל, שהמשיכו יחד עם יהושע בהנחלתה לדורות הבאים, והגם שבפטירתו של משה נחסרו הרבה ועל זה בכו אותו, אבל עדיין לא היתה הבכיה בחינה של כל בית ישראל, כיון שהאבידה לא היתה מוחלטת.

וכיו"ב הבאתי עוד בחיבורי שלהבת יוסף (פסגת שמיים) ט"ו ביאורים ליישב אם שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו כמו"ש במסכת ר"ה (יט'), או אפילו יותר מחורבן בהמ"ק כמו"ש במדרש איכה (פסגה א' ס' ל"ז), ושם הבאתי ליישב שיש חילוק בין חורבן לשריפה, כי ע"י "חורבן" נשאר חלק ורושם מהבניין, אולם "שריפה" מכלה הכל, ולא משאירה כלום, לכן צדיק שהמשך הנחלת מורשתו קיימת גם לאחר מותו, פטירתו בבחינת חורבן, משא"כ צדיק שהנחלת המורשת שלו אינה קיימת עוד כדי להמשיך להנחילה לדורות הבאים, פטירתו היא כמו בחינה של שריפה שקשה היא יותר מחורבן בהמ"ק.

מכון "כרם יוסף"

בית המדרש למתיקות ועריבות התורה

ספרי המזכר

הרה"ג יוסף זלי סימן טוב שליט"א

הביאו ברכה לביתכם:

ספרא יודע??

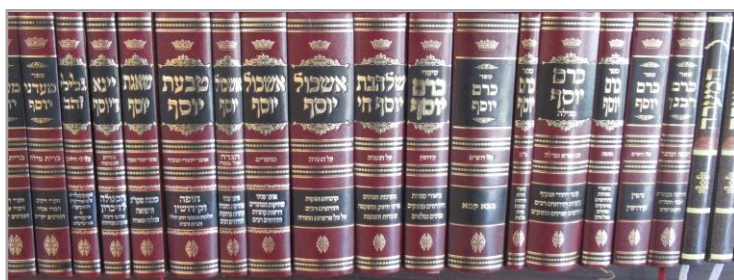
מבצע אדיר

לרגל שבוע הספר!

14 כרכי המזכר

ב: 450 ₪ בלבד! במקום 800 ₪

לבירורים והזמנות: 054-84-60008/7

לשליחת מכתבים למערכת:

eshkolyoseff@gmail.com

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֵל תִּירָא אוֹתוֹ כִּי בְיָדִי נִתְּנִי אוֹתוֹ וְאֵת כָּל עַמּוֹ וְאֵת אֶרֶצוֹ" (כ"ה ל"ד)

מִדּוּעַ מֹשֶׁה נִתִּירָא שְׁעוֹג יִטּוֹל שְׂכָר בְּמַה שֶׁהוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם שְׂכֹלֹט זְשִׁבָה וְהָלָא כּוּוֹנְתּוֹ הִיִּתָּה לְרַעָה שְׂאֲבָרָהּ יִהְרֵג בְּמִלְחָמָה וְהוּא יֵשָׂא אֶת שְׂרָה?

"אל תירא אותו" לפי שהיה משה ירא להילחם עם עוג מלך הבשן, שמא תעמוד לו זכותו של אברהם, שנא' "ויבוא הפליט" הוא עוג, שפלט מן הרפאים שהכו כדלעומד וחביריו בעשתרות קרניים, שנא' "כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים", שבא והגיד לאברהם שנשבה לוט, [רש"י, ע"פ מסכת נדה סא].

יישוב א' - זכותו שגמר אומר בליבו שלא ליטול את שרה כל זמן שאברהם חי

נראה לדקדק בס"ד מלשון רבותינו במדרש רבה (נ"ן ל"מ מ"ה), שאין זכותו של עוג במה שבא להודיע לאברהם שלוט נשבה, אלא בזה שהחליט שלא יטול את שרה כל זמן שאברהם עודנו חי, וזה לשונם: "ויבוא הפליט ויגד", אמר רבי שמעון בן לקיש בשם בר קפרא הוא עוג, ונקרא שמו עוג לפי שבא ומצא לאברהם יושב ועוסק במצוות עוגות, והוא לא נתכוון לשמים, אלא אמר אברהם זה מקנא קנאת ה' הוא, עכשיו אני אומר לו נשבה לוט והוא יוצא למלחמה ונהרג ואני נוטל את שרה, אמר לו הקב"ה חייך שכן פסיעותיך אתה נוטל שאתה מאריך ימים בעולם, ועל שחשבת להרוג את הצדיק אתה רואה אלף אלפים מבניו ואחריתך ליפול ביד בניו. ומבואר שאדרבה על מחשבתו שאברהם יהרג הרי הוא נענש שיראה אלף אלפים מבניו של אברהם, ואחריתו ליפול ביד בניו של אברהם, אבל על עצם שנתכין שלא לישא את שרה עד שאברהם ימות על זה מקבל שכר. ואל תתמה היאך יטול האדם שכר על שהרשיע עוד, שכן מצינו בחולין (35), שלוישים מצוות קיבלו עליהם בני נח ואין מקיימין אלא שלושה, שאין כותבין כתובה לזכרים, ואחת שאין שוקלין בשר אדם המת במקלון. כלומר שאין מוכרין בשר אדם בפרהסיא באיטליו. ואחת שמכבדין את התורה. נמצא שהמצוה של הכשרים שבאומות, שאינם מרבים לחטוא ולפשוע לעשות פשעים בפרהסיא.

יישוב ב' - משה רבינו סבר כיון שנגרם לאברהם תועלת היה לו זכות

החזקוני בפרשתינו מקשה כאמור, למה נתיירא משה רבינו, והרי בפרשת "לך לך" רש"י בעצמו פירש, שעוג מלך הבשן התכוון להודיע לאברהם שלוט נשבה כדי שילך להילחם עם המלכים וייהרג ויישא את שרה אשתו? ומתוך שאפי' שזו הייתה כוונתו של עוג, מכל מקום זכות הוא לו. שהרי כך אמרין במסכת הוריות (י'): אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה, שהרי בזכות מ"ב קרבנות שהקריב בלך מלך מואב זכה ויצתה ממנו רות בתו של עגלון, דאמר רבי יוסי רות בתו של עגלון בן בנו של בלך מלך מואב הייתה. ולכן גם משה רבינו היה ירא שמא תעמוד לו זכות זו שהגיד לאברהם כי נשבה אחיו, עד שאמר לו הקב"ה אל תירא אותו. וכן כתב בדעת זקנים, דמכל מקום כיון דהצלה באה על ידו היה לו לירא. ובספר איילת השחר בפרשתינו כתב שרואים מכאן כמה שכר יש על כל מצוה. ויש להקשות ממ"ש בע"ז (3) שלענין לבוא באים אומות העולם לפני הקב"ה ומבקשים ליטול שכר, נכנסה מלכות רומי תחילה ואמרו לפניו, רבש"ע הרבה שווקים תקנו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו, וכולם בשביל ישראל שיעסקו בתורה. אומר להם הקב"ה שוטים שבעולם, כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם, תקנתם שווקים להושיב בהן זונות, מרחצאות לעדן בהן עצמכם, כסף וזהב שלי הוא שנא' (מ"י ז') "לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות", מיד יצאו בפתי נפש וכו'. ומבואר שהכל הולך אחר הכוונה, וכיון שלא נתכונו לטובת ישראל, ממילא אין בדין שייטלו שכר, ואם כן גם גבי עוג מלך הבשן, כיון שכוונתו לא הייתה לטובה, אלא לרעה, בדין הוא שלא יטול שכר? ונראה ליישב דשונה המעשה עם אומות העולם, לפי שהם באים ליטול שכר רק מכוח שעשו הכל בכוונה תחילה לטובת ישראל, וכיון שנמצאו משקרים, ממילא בדין שלא ייטלו שכר, שהרי הודו שאם לא נתכונו לטובה, אינם נוטלים שכרים, והודאת בעל דין כמאה עדים דמי, לכן אינם נוטלים שכר. ועי"ל שמשנה רבינו מתחילה סבר שאף שכוונת עוג הייתה לרעה, בדין שייטול שכר, וכמו שדרש ר' יהודה את מלכות רומי לשבח במסכת שבת (35), אף על פי שכוונתם לא הייתה לטובת ישראל, ועל זה השיבו הקב"ה למשה שהעיקר כדברי רשב"י שכיון שלא נתכונו לטובת ישראל, בדין הוא שלא ייטלו שכר, ואין לו להתיירא מעוג, כיון שאין לו זכות זו.

מתוך הספר "אשכול יוסף על התורה" - וראה שם עוד תירוצים

"ותקבר שלם מרים" (כ"ה)

עַל מַה סוּמְכִים הַקְּבָרָנִים וּזְבָרָה קְדִישָׁא שְׁנוּטָלִים שְׂכָר עַל הַתַּעֲסָקוֹת בְּמַת וְהָלָא מַת אִסוּר בְּהִנָּאָה?

בגמרא עבודה זרה (מ"ג): דרשו שמות אסור בהנאה בגזירה שוה "שם" "שם" מעגלה ערופה. נאמר כאן "ותמות שם מרים", ונאמר מעגלה ערופה "וערפו שם את העגלה בנהל" (דברים כ"ה), מזה עגלה ערופה אסור בהנאה, לפי שנאמר בה כפרה כקדשים שנא' "כפר לעמך ישראל", אף מַת אסור הנאה. וכן נפסק ברמב"ם (פרק י"ד מס' אהל כ"ה) ובשו"ע (יו"ד ס' שם"ט ס"ה).

**יישוב א' - כיון שאסור בהנאה מותר ליטול שכר
להתעסק כדי למעטו מהעולם בקבורתו**

הפוסקים (מ"ס א"מ ס' ק"מ ג"ס המוות דעת ועוד) כתבו לתרץ על פי מה שמצינו במסכת עבודה זרה (מ"ג): שאף על פי שאסור להשתכר בשביל לעבוד בין נסך ושכרו אף אסור כדאיתא במשנה (35), אבל אם שכרו לשבור בין נסך מותר ותבוא עליו ברכה מפני שממנע האיסור מהעולם, ושכן שנינו אין עוודין עם העובד כוכבים בכלאים אבל עוקרין עימו כדי למנע את התפילה. ועל כן גם בנידון דידן כיון שמַת אסור בהנאה ועיקר התעסקות החברה קדישא היא למעט מן העולם, שמכונים ומתעסקים בקבורתו, לכן מותרין ליטול שכרם בזה. אך יש לפלפל בזה דלכאול לא דומה דין קבורת המת לדין לממנע בעבודה זרה, דגבי מַת אסור לאבדו, ואדרבה צריך לשמרו. וכן דקדק בס' יהושע (מ"א ס' י"ג), וגם יש לחלק בין יין נסך וכלאים שהם אסורים בחפצא, דכל עניינם איסור, משא"כ מַת שאינו דבר אסור לכשעצמו ורק אסור בהנאה, ועוד יש להעיר שאין מתורץ בזה היאך נוטלים שכר על שמירתו.

**יישוב ב' - איסור השתכרות הוא דוקא כשנוטל דמים
בעד מה שהלוקח ייהנה ממנו בדבר שאסרה התורה**

בשו"ת חלקת יואב (מ"ח ס' י"ז) מחדש שהאיסור ליהנות מאיסורי הנאה הוא דוקא כשנוטל דמים בעד מה שהלוקח ייהנה ממנו בדבר שאסרה התורה לישראל, כגון אכילה או רחיצה וריח ושאר הנאות, אבל אם נוטל דמים עבור איסורי הנאה לשורפם או ליהנות מאפרו, בזה אין איסור כלל. והביא ראיה מהגמרא בבא קמא (45) שהוכרנו לעיל, דשורי הרגת נטיעות קצעת חייב ליתן לו עשרה זהובים, וקשה היאך מותר ליטלו ליהנות מאיסורי הנאה, אלא על כרחך כיון דנוטל עבור דבר מעשה היתר הרי זה מותר. ולכן גם כאן מותר ליקח שכר בקבורה, כיון שנוטל שכר על מעשה היתר, וכתב שלכן מותר לעשות מלאכה בחקדש, כיון שנוטל שכר עבור מה שמותר להבעלים עצמן ליהנות.

**יישוב ג' - גבי מַת יש חיוב ומצוה להשתדל בקיומו היפך
שאר איסורי הנאה**

מ"ן הגר"מ שך זצ"ל בספרו אבי עזרי (סוף הלכות אהל) מתרץ דנראה פשוט שאין שייך לאסור להשתכר אלא בשאר איסורי הנאה, שאם נאבדו או כלו מאליהם שפיר דמי, וצא ידי חובתו, אבל גבי ההתעסקות במַת אדרבה יש מצות קבורה שמוטלת על האדם, כלומר על הקרובים או על אחרים שיתעסקו בזה, וגם אם אינו נוטל שכר. וממילא רוצה הוא בקיומו על פי הדין שלא יאבד המת כדי שיוכל לקיים בו מצות קבורה, ולכן אין שייך שום איסור במה שנוטל שכר עבור הקבורה, שהרי מחויבים לשומרו כדי לקיים מצות הקבורה.

מתוך הספר "אשכול יוסף" עה"ת
וראה שם עוד 5 תירוצים ומאמר מקיף ביסוד הדין אם
מותר להשתכר באיסורי הנאה

שאלה:

איזו אשה היתה חכמה גדולה, שהיתה לומדת בכל יום שלוש מאות סוגיות, משלוש מאות רבנים?

תשובה:

ברוריא אשת רבי מאיר בת רבי חנינא בן תרדיון.

מקורות:

מסכת פסחים דף ס"ב ע"ב, ע"ש. וצע"ג איך היתה לומדת סוגיות בלימוד וגם החכמים היו מלמדים אותה תורה, והלא שנינו במשנה במסכת סוטה (כ. ובגמרא (סא נא), בן עזאי אומר חייב אדם ללמד את בתו תורה, כדי שתראה ותלמד בפרשת סוטה שהזכות תולה דילפינן מ"ונקתה ונזרעה זרע" ונקתה ע"ז זכיות תורה ששולחת בעלה ובניה ללמוד תורה, ועומד לה אותה הזכות כדי זרעת זרע ט' חשימים וי"א יותר כדמפרש בגמ' שם, ולכן אם תשתה מים המרים תדע שהזכות תולה לה, ולא תוציא לעז ח"ו על המים המרים. רבי אליעזר אומר, כל המלמד בתו תורה כאילו מלמדה תפלות, ר' יהושע אומר ורצה אשה בקב ותפלות מט' קבין ופרישות. והתוספות (סוטה כא: ד"ה בן עזאי), הביאו מהירושלמי שר"א בן עזריה דרש (מגיגה דף ג.) הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אנשים באו ללמוד נשים לשמוע, וביארו דנראה דפי' דמצוה לשמוע הנשים כדי שידעו לקיים מצוה ולא משום שידעו שזכות תולה כבן עזאי. ופסקו הרמב"ם (הל' מ"מ פ"א הלכה א'), והשו"ע (הל' מ"מ פ"ד ס' רמ"ו ס"ו), שאסור ללמד אשה תורה, וז"ל: אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש, מפני שלא נצטווה, וכל העושה דבר שאינו מצווה עליו לעשותו אין שכרו כשכר המצווה שעשה אלא פחות ממנו, ואף על פי שיש לה שכר צו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה, מפני שרוב הנשים אין דעתם מכוונת להתלמד אלא הן מוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן, אמרו חכמים כל המלמד את בתו תורה כאילו למדה תפלות, במה דברים אמורים בתורה שבע"פ אבל תורה שבכתב לא ילמד אותה לכתחילה ואם למדה אינו כמלמדה תפלות, עכ"ל. ועוד כתבו התוספות בסוטה (סא), מהירושלמי, שר' אלעזר אמר להורקנוס בנו: ישרפך ד"ת ולא ימסרו דברי תורה לנשים. וקשה מאד לפרש שהיתה ברוריא לומדת בדינים השייכים לאשה, כמו שפסק הרמ"א (סא), בשם האגור בשם הסמ"ג, שם מ"מ חייבת האשה ללמוד דינים השייכים לה, דליתא כי מלבד שקשה להעמיד שלוש מאות סוגיות בדינים השייכים לה, גם הענין של שלוש מאות סוגיות, מורה על לימוד הכולל הכל. ודוחק גם לומר שרבי מאיר סובר כבן עזאי שמוותר ללמד נשים תורה, כי מלבד שדוחק לומר שר"מ סבר כן, ואמנם אפשר שברוריא סברה כן, אך קשה על אותם שלוש מאות חכמים שלימדו אותה תורה, שו"ר שהמהרי"ל (פי' ק"ט) כתב דצ"ל דר"ח בן תרדיון אביה סבר כבן עזאי שחייב ללמוד בתו תורה, א"נ ברוריא עשתה כן מדעתה שלא סמכה על דברי חכמים שאמרו נשים דעתן קלות, כעין מ"ש רש"י במסכת עבודה זרה (יט.), שפעם אחת לגלגה ברוריא על שאמרו חכמים (קידושין פ:) נשים דעתן קלות הן עליהן, ואמר לה ר"מ חיך סופך להודות לדבריהם, ע"ש היטב. ואשר על כן נראה לפענ"ד שאין הכוונה שאותם שלוש מאות רבנים היו מלמדים אותם תורה, אלא הכוונה פשוטה מאד שהיתה יושבת כל הזמן בעזרת נשים, באותו בית מדרש שהיו בו שלוש מאות חכמים, והיתה נותנת ליבה ללמוד תורה מכל אחד, והיתה שמה אוזנה כאפרכסת לכל אחד ואחד, וכך שעלה בידה כביכול שלוש מאות שמועות ביום אחד, והם לא היו מתכוונים ללמד אותה תורה כלל. שו"ר שכעין זה תירץ מרן הגר"ש אלישיב (סא), ששמעה היאך שמלמדים לתלמידים, ועוד תירץ דצ"ל שכיון שכבר היתה ת"ח עוד לפני שבאה אצל ג' מאה רבותא שלמדה מעצמה, לכן הותר להם ללמדה, וצ"ע בדבריו מה ההיתר ללמדה כיון שכבר למדה, ואולי דכה"ג כבר לא היה חשש כ"כ שתוציא לדברי טפילות. והנה ברמב"ם הנ"ל מוכח שהוא איסור דרבנן, ולפי"ז קצת נוחא וכאמור.

מכון "כרם יוסף"

בית המדרש למתיקנות ועריכות התורה

ספרי המוזכר

הרה"צ יוסף זיי סימן טוב שליט"א הביאו ברכה לביתכם

שם הספר	הנשיא
1. גלילי זהב - מרתקים ומרטיטים בספר נכנסו כ-30 דרשות מובחרות מותר 5000. שיעורים של המחבר המופיעים ב"קול הלשון" להשיג בכל חנויות הספרים - הפצת "גישור"	
2. "אשכול יוסף" על התורה	על כל פרשיות התורה בדרך אורח, בכל פרשה מערכת של קושיות חזקות ותירוץ רבים, יותר 13000. עמודים גדושים, ערוך בטוב טעם ודעת נייר כרומו, סימניה, ספר מושקע, עבה וגדוש
3. "אשכול יוסף" מועדים	קושיות חזקות ותירוץ רבים על כל מועדי השנה, ערוך בטוב טעם ודעת.
4. "אשכול יוסף" המערה	עניני רשב"י ומיורן, כריכה צבעונית, ספר מיוחד, מתאים מאד למתנה והוקרה, ספר אדיר ומושקע מאד!
5. "אשכול יוסף" הגדש"פ	על כל ההגדה, כל התירוצים והקישויות, וכן עוד עשרות נושאים מרתקים לחודש ניסן, קמחא דפסחא, שירת הים, ועוד
6. "שאנת יוסף" סכנה ורפואה	עניני סכנה, רפואה, ופקוח נפש בהלכה ובאגדה ואודות כל חכמי הש"ס שהבנינו עצמם לסכנה, מרתק ומענין שובה לב המעיין.
7. "טבעת יוסף" חופה וקידושין	כל עניני מנהגי חופה וקידושין בהלכה ובאגדה הלכות ומנהגי פריה ורביה, שילוב כל טעמי המנהגים, דרשות לשבע ברכות וחונכת הבית ועוד.
8. "מענני יוסף" ברית מילה	נושאים רבים ומגוונים בהלכה ואגדה. בין הנושאים: 60 תירוצים מדוע א"א לא מל עד שנשואה? קונטרס פסקי דינים ומנהגים ודרשות לבית מילה.
9. "כרם יוסף" מגילה	מהורה דרשה עם מסכת מגילה בתחילת הספר, יותר 10000 עמודים: על כל המסכת, דף דף, שורה שורה, בהלכה, אגדה ופסול, מתיקנות ועריכות התורה. הספר היחיד שמקף את כל מסכת מגילה
10. "כרם יוסף" בבא קמא	חידושים ע"ס הדף על כל המסכת, דף דף, למעלה 10000 עמודים. - נותרו ספרים בודדים
11. "כרם יוסף" בבא בתרא	ספר קטן, חידושים ע"ס הדף על כל המסכת.
12. "כרם יוסף" גיטין קידושין	חידושים ע"ס הדף על כל המסכתות.
13. "כרם יוסף" שיעורי יוסף קידושין	סוגיות עיון - מדרש ב' עד י"ב, ומדרש מ"א עד מ"ד, שילוב כל הקושיות בסוגיות ותירוץ רבים - רב מבר בעולם הישיבות - "מוריה", רח' העבודה 28 חול'ל גיטלי והפצת מאזניים
14. "כרם יוסף" סוטה	על כל מסכת סוטה על סדר הדף
15. "יניא דיוסף" הסעלה לזיכרון	מבוסס ע"פ סגולת הזיכרון להגות פלאג'י - חזר למלאי
16. "שלחנת יוסף" עה"ת	על כל פרשיות התורה - אול

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ירושלים: "יפה נוף" צומת בר אילן | הספריה הספרדית רח' דוד | "הפצת ספרי קודש" רח' דוד | "ולדמן ספרים" בבהמ"ד בעלזא | מקור הספר "ייריד הספרים" מלכי ישראל 3 גאולה | **בבית זאב:** "פאר הגבעה" מרכז מ. אגן האיליות | **אופקים:** 0533161507 **נתניה:** 0504136465 **אשקלון:** "מוריה", רח' העבודה 28 | חול'ל גיטלי והפצת מאזניים

בני ברק: הרב שאול שולמן רח' סוקולוב 34 כניסה ב' - פנימית 0527618640

ספרא יודע??

מבצע אדיר לרגל שבוע הספר!

14 כרכי המוזכר ב:

450 ₪ בלבד! במקום 800 ₪

לבירורים והזמנות: 054-84-60008/7

מייל המערכת:

eshkolyoseff@gmail.com

לזכות ידידתנו האזוים היקרים והנעימים אוהבי התורה

מלאים מצוות כרימון וריחום הטוב נדרף כאפרסמון

כפר **ג'דען נסים** הי"ד וכפר **אהרן נסים** הי"ד

אורך ימים ועין זיונים וכבוד אושר ועושר

בראות איתנא ונהורא מעליא ועובע עימוזות וכט"ס

בכלל הברכות ידעו היקר המשתדל היה **שלומי נסים** הי"ד

מוקדש ומנצח לע"ז אהרם היקרים:

סאלם אליה | מסעודה ור' זוריה | זוריה ור' זוריה ור' זוריה

נסים | זוריה ור' זוריה | זוריה ור' זוריה | זוריה ור' זוריה | זוריה ור' זוריה

מיכאל בן זוריה ור' זוריה | זוריה ור' זוריה | זוריה ור' זוריה | זוריה ור' זוריה

"עין זיונים דא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

הגיליון מופץ לזיכוי רבבות אלפי ישראל לזכות ולע"ז הטורה על האיש הכשר והיקר באדם שנופטר בשם טוב מן העולם ר' נסים יעלי בן איווט פורטוגל ז"ל

תנצב"ה

להאזנה לשיעורי המחבר:

073-371-80-53